

Forfatter: Larsen, Karl

Titel: Udrag fra Militarismens Fallit

Citation: Larsen, Karl: "Militarismens Fallit", i Larsen, Karl: *Militarismens Fallit*, Nyt Nordisk Forlag, 1919, s. 24. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-larsenk_18-shoot-idm139929085838704/facsimile.pdf (tilgået 24. april 2024)

Anvendt udgave: Militarismens Fallit

Da Fremmedherredømmet var knust, reorganiserede Prøjsen sin Hær efter originalt udformede, moderne Principer, det gennemførte ensartet Forvaltning af de mangfoldige Territorier med forskellig overleveret Administration, som var bleven Landet tilkendt paa Wienerkongressen, og det løste denne Opgave — efter en prøjserfjendtlig dansk Historikers Udsagn — med »mønstergyldig Orden og Fasthed«.

Men Prøjsen gik atter ud over sine egne Interesser og i Marken for *Tysklands* Sag gennem sit energiske Arbejde for at fremme praktiske Videnskaber, Industri og Handelsliv i Sammenhæng med Startningen af en hel ny Toldpolitik, der altsammen sigtede mod England efter Waterloo og de Priser, Briterne foreskrev det fattige Tyskland. Paa Trods af heftig Modstand fra baade Englands og kortsynede tyske Staters Side lykkedes det Prøjsen atter at vinde en national Sejr for Tyskland og gennem sine Toldforordninger og Toldforbund, der omkring 1840 omfattede de betydeligere tyske Lande, føre Tyskland fra at være Englands ydmyge Aftager et mægtigt Skridt frem til at blive dets virksomme Konkurrent.

Men under hele denne Udvikling gik det mange af det gamle Tysklands idealistiske Tyskere alt for smaat med det »Civilisationens Fremskridt«, som de havde ønsket fremmet under Førerskab af nationalt tyske eller i hvert Fald tysktalende og

tyskskrivende Mænd. Den præjsiske »Reaktion«, der var fast forankret i gammelpræjsisk militær og bureaukratisk, faglig Organisation og interesserede sig virksomt for videnskabeligt, teknisk, industrielt, statsøkonomisk Fremskridt, havde liden Sans for indrepolitisk eller doktrinært social Udvikling. Den opfattedes hurtigt som Muren, der spærrede den internationale Friheds Lys ude fra Tysklands Hus og som skulde væltes, hvad der ogsaa blev forsøgt og i første Omgang lykkedes i Revolutionsaaret 1848 under Feltraabet: Frihed, Tyskhed og Tysklands Enhed. Alligevel hedder det f. Eks. i et Brev af 21de August 1848 fra den unge *Werner Siemens*, som den 20de Marts havde skrevet til sin Broder om den »skrækkelig skønne Nat«, der havde »bragt Tyskland en Menneskealder fremad«: »Du maa ikke for uretfærdigt fordømme den præjsiske Reaktion. Nu skal der skabes noget stort, nemlig et tysk Fædreland: det er dog endnu et stort Spørgsmaal, om og hvorledes det kommer i Stand . . . I Prøjsen har det lavere Folk en vis *præjsisk* Patriotisme, den mest holdbare Basis, der staar fast i Nødens og Farens Stund, og tillige den gamle *Krigsberømmelse*, der altsaa er skabt af *Selvtillid*. *I hele det øvrige Tyskland er Folket i sit store og hele ligegyldigt* — det er den væsentlige Forskel. Og det er for Tyskland en Lykke, at der dog endnu et Sted i Tyskland findes en Patriotisme,

der vilde kunne blive Kærnen i en fremtidig tysk Patriotisme».

Gennem disse Ord af en højst intelligent Iagt-tager, der stod i prøjsisk Tjeneste uden selv at være Prøjser, som tvært imod var udgaaet fra et af det gamle Tysklands Hjertekamre, Thüringen, ser man lige ned til Bunden af Forholdet mellem Prøjsens og Tysklands Historie.

Paa den ene Side staar et centraliserende anlagt, nøgternt, i strengt Arbejde opdraget, tysk Folk, hvis Idealiterstrang udløser sig i Offervillighed overfor sin Stats politiske, økonomiske og øvrige kulturelle Herlighed; paa den anden Side flokkes en Række andre tyske Folkeslag uden stærk politisk Rygrad, føderativt stemte, tilbøjelige til at søge deres Idealer i Retning af et tysk Førerskab paa Musikens og Kunstens, Videnskabens og Litteraturens almenmenneskelige Omraader.

IV

Det blev Prøjsen, som med sin Militærmagt og Embedsstand, sin hele gennem dets Historie naturligt udviklede Fagkundskabens, Organisationens og Disciplinens Aand, gennem militært og civilt Arbejde, tilsidst i Vaabenkamp, fik samlet alle de splittede tyske Stater til en politisk Enhed.